ODBRANA SARAJEVA JE ODBRANA BOSNE I HERCEGOVINE
(POSLJEDNJE SLOVO ZA BOSNU)*

* Elektronsku verziju ovoga rada dobili smo od Samije Rizvanović, sestre akademika Nijaza Durakovića.

Agresija JNA i srpskih oružanih jedinica iz Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore na međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu, po svim meritornim analizama, imala je široke razmjere i karakter „Blitz-Kriege“, odnosno karakter brzo izvedene okupacije, okruženja i blokade, prije svega, velikih gradova kao centara ekonomske, političke, kulturne moći i tradicijskog značaja, te posebice blokade vitalnih komunikacija (cestovnog, željezničkog, vazdušnog, pa i riječkog saobraćaja), a sve sa ciljem pripajanja cijele teritorije Bosne i Hercegovine Saveznoj Republici Jugoslaviji, a u kontekstu dogovora između Tuđmana i Miloševića, znatan dio BiH je bio namijenjen projekciji „Velike Hrvatske“...

Napad počinje drugog dana Ramazanskog bajrama, 5. aprila 1992. uoči pripreme za proslavu dana oslobođenja Sarajeva (6. april)?!

Ne ulazeći u različite vojne i vojnoorganizacijske doktrine, odbrana Sarajeva je bila jedan historijski fenomen i u svakom slučaju specifikum. Naime, ta odbrana je bila, prije svega, spontana, politički i organizaciono vrlo klimava, „rastešena“, nepovezana, gotovo nikako subordinirana.

SARAJEVO ‘92–’95.

SARAJEVO '92–'95.

Odbrana koja je organizovana iz očaja, osjećaja egzistencijalne ugroženosti, osjećaja „biti ili ne biti", historijskog bìla i spasa naroda.

Mnogi ponavljaju floskulu da je „agresija na BiH bila planirana, ali nije bio planiran otpor naroda". To je, dobrim dijelom, tačno i fenomen odbrane Sarajeva se uopće racionalno teško dâ objasniti. Po mom sudu, uzet ću jedan ključni, za mnoge, vjerovatno, banalni argument: velikosrpska, četnička agresija na Sarajevo nije uspjela, prije svega, iz razloga što je ta gebelsovska propaganda i ideologija nasjela na sopstvene laži. Samo kratko obrazloženje: Sarajevo je do 6. aprila 1992. godine već bilo potpuno odsječeno. Komunikacijski presječeno. Jedinice JNA i srpske paravojne (četničke) jedinice su već bile na svim bitnim strateškim punktovima u Sarajevu, i oko Sarajeva i šire regije; gledano sa striktno vojnog stajališta, planom blokade, opsade i osvajanje Sarajeva je bilo veoma dobro zamišljeno; zaposjednute su sve vitalne tačke: Trebević, Zlatište, Brus, Osmice, Žuč, Hum, Mrkovići, Borije, Špicasta stijena, itd., a koncentrirana vatrena moć je, po izjavama Karadžića, Mladića i Vojislava Šešelja, bila takva da je bila dovoljna po zamišljenim prognozama artiljerijski da napadne Italiju. Pet bivših korpusa JNA, od Riječkog, Zagrebačkog, Užičko-valjevskog i Titogradskog, itd. je bilo koncentrisano i raspoređeno u BiH, a od toga glavnina vatrene moći oko Sarajeva. Iza svake od tih strateških zajedničkih tačaka, koje su Sarajevo imale kao na dlanu i koje su ga tako bezočno uništavale i razarale, iza sebe su imale stručno napravljene komunikacijske i fortifikacijske linije, kompletne saobraćajnice, sa pozadinskom logistikom, doturom municije, nafte, hrane i svega onoga što je bilo potrebno za uništavanje jednog velikog grada.

Po svim objektivnim analizama i stručnim vojnim procjenama Sarajevo je trebalo da padne za par dana. Karadžić je predviđao petnaest dana, Krajišnik tri sedmice, ali uglavnom se procjena kretala da je odbrana grada moguća maksimum mjesec dana. Ispalo je da se Sarajevo branilo i odbranilo, kao opsjednuti grad, najduže u povijesti modernog ratovanja, za više stotina dana duže od povijesne odbrane Lenjingrada.

Naravno da je primarni razlog uspješnosti te odbrane bio u našim, prije svega,

samoorganizovanim fanatičnim borcima, dakle, s početka u Teritorijalnoj odbrani, Patriotskoj ligi, Zelenim beretkama, naravno, kasnije u onome što je bila glavna i osnovna snaga, u Armiji Bosne i Hercegovine. Danas ne treba licitirati koliko je ko od tih raznih formacija doprinio toj odbrani. Odbrani su doprinijeli, prije svega, obični ljudi, građani i patrioti ove zemlje. Sarajlije i svi oni koji su se u Sarajevu našli i branili svoju domovinu.

Dakle, moja je teza da je velikosrpska propaganda nasjela na sopstvene laži, jer su najmanje godinu dana prije zvaničnog početka agresije na BiH svi mediji iz Jugoslavije, a onda već formirane romanijske „Republike Srpske“ danonoćno ponavljali kako u Sarajevu ima 70.000 dobro naoružanih mudžahedina, zelenih beretki, najmodernijeg iranskog naoružanja i sl. I na svu sreću, i toj svojoj banalnoj laži, su i sami povjerovali da je to tako. U suprotnom, sa vojnom silom kojom su raspolagali, sa planom opsade kojeg su imali, s krletkom koju su od Sarajeva načinili, oni su mogli umarširati u Sarajevo uz relativno male gubitke.

Sarajevo je, shodno velikosrpskom strategijskom planu, bio epicentar i glavni cilj agresije. U slučaju njegovog brzog pada zasigurno bi bili ostvareni svi ciljevi agresora. Naime, sve valjane analize govore da je SDS, kao idejni movens Miloševićeve politike i velikosrpske agresije, prije svega, nastojao da izvrši destrukciju legaliteta i legitimiteta svih organa vlasti Republike Bosne i Hercegovine, a time da se i „detronizira Sarajevo“ kao glavni grad Republike BiH. Zato su i formirali paralelni glavni grad, koji je jednom bio na Palama, zatim u tzv. Srpskom Sarajevu, pa onda u Banjoj Luci. Drugi cilj SDS-a bio je razgradnja unutarnjeg međunacionalnog tkiva BiH, uništavanje i strukturno destruiranje svakog oblika zajedništva, pa onda i ukupnih institucija sistema u odbrani, policiji, sudstvu, zdravstvu, obrazovanju, pa sve do elementarnih institucija, komunalnog života i sl., a iz toga je proizlazio koncept bezuslovnog zalaganja za formiranje srpskih općina, pa onda raznih SAO, AO, sve sa ciljem uništavanja elementarnih prerogativa državnosti Republike Bosne i Hercegovine. Otuda su već na paljanskoj Skupšini, polovinom 1992. godine, odluke ZAVNOBiH-a i samog

SARAJEVO ‘92–’95.

SARAJEVO '92–'95.

AVNOJ-a proglašene ništavnim. Rezultat je bio bezakonje, anarhija, vandalizam i svi oblici terora, gotovo nezapamćenog u modernoj povijesti (konclogori, progoni, masovna ubistva, paljenje, protjerivanje, ponižavanje, i svi oblici zločina genocida).

Kako je tekla bestijalna opsada i nezapamćeno razaranje i uništavanje civilizacijskog tkiva Sarajeva, tako je politički i simbolički rastao značaj odbrane Sarajeva.

U samom ratnom rukovodstvu Bosne i Hercegovine, personificiranom, prije svega, u Aliji Izetbegoviću i SDA, čiji je on bio predsjednik – bilo je dilema da li ostatak državnog rukovodstva, oličen prije svega u Skupštini BiH i Predsjedništvu Republike BiH, pa onda, naravno, i u Vladi Bosne i Hercegovine, izmjestiti iz Sarajeva ili ostati u grotlu ratnog razaranja i svekolike kataklizme. Ne mali broj tadašnjih ratnih ministara predlagao je da to po analogiji nekih sličnih, nama bliskih, povijesnih događaja, treba osnovati vladu u izbjeglištvu-izgnanstvu, odnosno da se, dakle, glavni organi vlasti izmjeste iz Sarajeva, naprimjer, u Zenicu, Zagreb, Beč, i sl.

Na svu sreću, nevedena opcija nije prošla i prevaliralo je uvjerenje da opstanak najviših državnih organa u Sarajevu jeste i zalog za opstanak cijele Bosne i Hercegovine. Tu su se lomila koplja i vodile teške diskusije. Ali, gledano sa ove vremenske distance, jasno je da doista BiH ne bi bilo da je tada naše rukovodstvo odlučilo da svoju političku borbu vodi iz neke druge države ili drugoga grada.

Sudbina Sarajeva vezana je za sudbinu Bosne i Hercegovine kao suverene i međunarodno priznate države i obrnuto...

